

Sprawozdanie merytoryczne
z realizacji zadania pt. „Dofinansowanie działalności edukacyjnej
„Zielonej Szkoły” w Schodnie w 2018 r.”, wg harmonogramu
rzeczowo – finansowego do umowy nr WFOŚ/D/723/9/2018

Uczestnicy wszystkich zadań edukacyjnych „Zielonej Szkoły” zostali poinformowani o dofinansowaniu zadań ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku.

Z oferty edukacyjnej Zielonej Szkoły w Schodnie w 2018 roku skorzystały łącznie **5332 osoby** z terenu województwa pomorskiego.

Filarem działalności Zielonej Szkoły była organizacja kilkudniowych przyrodniczych turnusów edukacyjnych. Pięciodniowy pobyt na terenie Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego, obszarze wyróżniającym się wysokimi wartościami przyrody, krajobrazu, kultury i historii, pozwala uczestnikom na samodzielne dostrzeżenie roli naturalnych fragmentów województwa pomorskiego, jako cennego obszaru dla ochrony dzikich gatunków i siedlisk, a także miejsca potrzebnego do zaspokojenia podstawowych potrzeb człowieka – wypoczynku, kontaktu z naturą i kulturą Kaszub. Młody człowiek ma możliwość zrozumienia skomplikowanych zależności, jakie występują w środowisku i o których uczy się w szkole, przez co podejmuje świadome i dobre decyzje korzystając ze środowiska i potrafi ocenić skutki negatywnego oddziaływania człowieka na środowisko.

Dla mieszkańców terenu Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego i otuliny, przygotowana tematyka warsztatów miała na celu zwiększenie wrażliwości i uwagi na cenne elementy przyrodnicze i krajobrazowe znajdujące się w miejscu ich zamieszkania. Świadomy mieszkaniec Wdzydzkiego PK sam chroni otaczającą go przestrzeń, dostrzegając w niej potencjał turystyczny i korzyści wpływające na życie w naturalnej, dzięki przestrzeni. Zielona Szkoła w Schodnie wspierała również programy proekologiczne realizowane z inicjatywy szkół poprzez wsparcie merytoryczne i warsztaty terenowe.

Wszyscy uczestnicy oferty edukacyjnej Zielonej Szkoły w Schodnie byli informowani o dofinansowaniu zadań przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku, poprzez informacje przekazywane bezpośrednio oraz zamieszczane na stronie internetowej oraz tablicach informacyjnych i materiałach promocyjnych i edukacyjnych Zielonej Szkoły.

I EDUKACJA EKOLOGICZNA W ZIELONEJ SZKOLE W 2018 ROKU

1. WARSZTATY KILKUDNIOWE

1.1 Przyrodnicze turnusy edukacyjne

Kilkudniowe turnusy przyrodnicze były organizowane w ciągu roku szkolnego w ramach zajęć lekcyjnych, w cyklu 3- lub 5-dniowym, łącznie dla 56 grup ze szkół podstawowych, gimnazjalnych i licealnych z terenu województwa pomorskiego, co stanowi łączną liczbę 1483 uczestników. Podczas pobytów pięciodniowych uczniowie uczestniczyli w 7 - 8 trzygodzinnych warsztatach ekologicznych ze specjalistami przyrodnikami oraz pracownikami Zielonej Szkoły w Schodnie. Podczas pobytów kilkudniowych szczególną uwagę zwracano na formę edukacji przyrodniczej - większość z nich stanowiły warsztaty terenowe. W „żywym laboratorium”, którym jest lokalna przyroda Schodna,

uczniowie mogą zastosować zdobytą wiedzę w praktyce, co wpływa na jej trwałość i pobudza chęci do dalszego, samodzielnego zdobywania wiedzy. Warsztaty z przyrodnikami były przeplatane podczas pobytu krajoznawczymi wycieczkami rowerowymi, pieszymi wędrówkami ścieżkami WPK, umożliwiającymi poznać specyfikę krajobrazu Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego i dziedzictwo kultury Kaszub. Zajęcia przyrodnicze prowadzone były przez instruktorów, którzy działają czynnie na rzecz ochrony przyrody, między innymi w : PTOPI „Salamandra, OTOP, Nadleśnictwo Lipusz i Kościerzyna, RDOŚ, Uniwersytet Gdański, Akademia Pomorska. Specjaliści, którzy na co dzień praktykują ochronę przyrody przekazują treści w sposób ciekawszy, szczegółowy i bardziej zrozumiały niż na lekcjach biologii i przyrody. Dzięki corocznemu uzupełnianiu i udoskonalaniu pomocy dydaktycznych, sprzętu specjalistycznego, gier edukacyjnych znajdujących się w obiekcie i na terenie ogrodu Zielonej Szkoły, uczniowie utrwalają zdobytą na warsztatach wiedzę i pogłębiają ją sami między zajęciami poprzez wesołą i wspólną zabawę. Poniżej przedstawiono przykładowy plan pobytu, który każdorazowo jest dostosowywany do pory roku, pogody, preferencji grup i poziomu nauczania.

	Poniedziałek	Wtorek	Środa	Czwartek	Piątek
Przedpołudnie	- Zakwaterowanie Prelekcja na temat wartości obszaru Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego - Gry i zabawy o formach ochrony przyrody	Podchody leśne z zadaniami	Krajoznawcza wycieczka rowerowa	- Mini-warsztaty z ed. Regionalnej „Od ziarenka do bochenka” - „Warsztaty „Jak czytać mapy i nie zgubić się w terenie?”	Konkurs z wiedzy przyrodniczej zdobytej na warsztatach
Popołudnie	Warsztaty „Wilcza wataha – społeczność doskonała”	Warsztaty : „Owady najliczniejsze na świecie”	Zajęcia własne - Projektacja filmu przyrodniczego	Warsztaty „Szlachetne raki – współczesne nieboraki”	Dla chętnych grup przejazd do Wdzydz Kiszewskich na zajęcia o j. Wdzydzkim odbywające się na wieży widokowej
Wieczór	Zaj. Własne – gry i zabawy w ogrodzie Zielonej Szkoły	Zaj. Własne – zajęcia plastyczne z edukacji regionalnej	Warsztaty „Nietoperze – nocni łowcy”	Ognisko z kaszubskimi przysłówkami	-----

1.2 Wakacyjne turnusy ekologiczne

W feriach zimowych na „białą szkołę” zapisało się 21 uczniów na turnus pięciodniowy, a tegoroczne wakacje spędziło z nami 8 grup na pobytach trwających od 7-10 dni, wśród nich grupy międzynarodowe - z Francji i z Białorusi. Łącznie w pobytach wakacyjnych uczestniczyło 179 osób. Programy grup ich cele były bardzo różnorodne - Turnusy przyrodniczo – szachowe, turnusy przyrodnicze z kursem I pomocy, turnusy przyrodniczo rehabilitacyjne itp.), ale jeden z tematów, który był wspólny dla wszystkich grup, był temat „Re-aktywacja”, czyli jak ograniczyć ilość odpadów, a tych które powstały - ponownie wykorzystać. Uczestnicy warsztatów uwrażliwiani byli na zagrożenie dla przyrody, jakie powstaje, gdy wyrzuca się śmieci w lesie czy nad jeziorem, uczyli się minimalizowania produkcji odpadów w domach i na wakacjach oraz przy okazji warsztatów plastycznych nadawali drugie życie odpadom.

W 2018 roku łącznie w warsztatach kilkudniowych uczestniczyły 65 grup.

Łącznie 1662 uczestników w tym:

Grupy woj. Pomorskie	Warsztaty 5-10 dniowe	Warsztaty 3-dniowe
Szkoły Podstawowe I - III	114 (5 grup)	221 (8 grup)

Szkoły podstawowe IV - VI	444 (19 grup)	414 (15 grup)
Gimnazja, Szkoły średnie	282 (10 grup)	118 (5 grup)
Dorośli	20 (1 grupa)	49 (2 grupy)

2. POZOSTAŁE FORMY EDUKACJI PRZYRODNICZEJ

W pozostałych inicjatywach proekologicznych Zielonej Szkoły w Schodnie wzięło udział 3670 uczestników i były to:

2.1 Warsztaty jednodniowe

2.1.1 „Zwierząt metody na śniegi i chłody”.

Ich celem było uwrażliwienie odbiorców na fenomen zmian zachodzących u zwierząt przed i w trakcie okresu zimowego. W tym roku uczestnicy mieli do wyboru cztery tematy:

- „Czy wiewiórki zasypiają na zimę?” – czyli kto śpi zimą, a kto wybiera inną metodę przetrwania zimy. Podczas tych zajęć dowiedzieli się również co zrobić, gdy zimą znajdziemy zwierzęta które potrzebują naszej pomocy, np. jeża, który powinien spać.

- „Zima w świecie owadów”- zajęcia pełne odkryć i niespodzianek - czyli gdzie się podziewają owady zimą – które z nich zmieniają lokal na zimowy, które zimują w postaci larwalnej i gdzie są ich kryjówki. Dzieci miały okazję dotknąć, wziąć na ręce i zaprzyjaźnić się z kilkoma owadami prowadzącej, co przyniosło wiele emocji.

- „Czy i jak dokarmiać zwierzęta zimową porą” – czyli o zasadach prawidłowej pomocy zwierzętom. Podsumowaniem tych zajęć była budowa karmników dla ptaków z rzeczy, które wydają się być odpadami – plastikowych butelek. Karmniki okazały się być strzałem w 10 , pierwsze ptaki przyleciały do nich już po paru minutach.

- „Zimowe tropienie zwierząt – warsztaty terenowe”- ćwiczenia umiejętności tropienia zwierząt pod okiem pracowników Zielonej Szkoły. Była m.in. kuźnia dzięcioła – i jego dzieło w postaci pustych, pozbawionych nasion szyszek, paśnik oraz ślady, tropy wielu gatunków zwierząt. Na koniec zajęć na sali edukacyjnej było podsumowanie i sprawdzenie wiedzy w postaci gier i zabaw.

Zimowe warsztaty cieszyły się dużą popularnością i wzięło w nich udział 6 szkół, w tym 2 grupy w okresie ferii zimowych, łącznie 340 uczestników.

2.1.2 „Wiosenny budzik” pod hasłem płazie wędrówki

Tegoroczna pogoda sprzyjała płazom. Wiele słonecznych dni umożliwiało im przeprowadzenie w spokoju godów. To niezwykle zjawisko mogli zaobserwować uczestnicy tegorocznego „Wiosennego budzika”. Uczniowie pod przewodnictwem herpetologa poznawali środowisko życia poszczególnych gatunków. Uczyli się cech budowy i głosów żaby trawnej, jeziorkowej, moczarowej, ropuchy szarej, kumaka nizinnego, grzebiuszki ziemnej czy traszek zwyczajnej i grzebieniastej poprzez przebywanie w ich bezpośrednim otoczeniu. Jednym z zagadnień warsztatów było zapoznanie z ochroną i zagrożeniami występującymi dla płazów w Europie. W warsztatach wzięło udział 231 uczestników.

2.1.3 „Torfowiska, olsy i inne moczary - cenne dla przyrody obszary

Zajęcia o moczarach, miały charakter badawczo – obserwacyjny – uczniowie pod okiem hydrobiologa, herpetologa, botanika i entomologa dokonywali rejestru gatunków na obszarze olsu, torfowiska

wysokiego i niskiego. Miejsmem badań były torfowiska niskie i wysokie w miejscowości Schodno i Wąglikowice, gdzie uczniowie ze szkół gimnazjalnych i licealnych badali florę i herpetofaunę, a drugie miejsce wyznaczono w samym centrum Kościerzyny, gdzie zachował się piękny ols, pełniący rolę parku dla mieszkańców. Obszary badano pod kątem różnorodności i liczebności gatunkowej, a wspólnie opracowane wyniki potwierdzały postawione hipotezy badawcze: „Obszary podmokłe to ostoje dla rzadkich gatunków” „Obszary podmokłe, to miejsca, których nie może stworzyć człowiek, tylko sama natura”. Przy okazji uczniowie z kościerskich szkół wysunuli jeszcze jeden wniosek – zwracając uwagę na zanieczyszczenia powietrza z pobliskich głównych ulic miasta oraz pozostawionych śmieci: „obszary podmokłe, są w stanie ochronić życie roślin i zwierząt, nawet przy silnej antropopresji”. W warsztatach wzięło udział 190 uczestników ze szkół powiatu kościerskiego.

2.1.4 Rowerowa wycieczka „Wieś kaszubska, gdzie przyroda i historia tworzą krajobraz”

Zorganizowana z Wdzydzkim Parkiem Krajobrazowym z okazji „Dnia Krajobrazu”. Pętla prowadziła przez wsie o charakterystycznej zabudowie regionalnej typowej dla dawnej wsi kaszubskiej z uwzględnieniem miejsc pamięci i bitew męczeńskich mieszkańców tej części Kaszub. W roku obchodów 100-lecia Niepodległości uczciliśmy pamięć bohaterów poprzez wplecenie historycznych wątków regionu, które zaprezentowała doktor Izolda Wysiecka – miłośniczka historii i regionu, sołtys wsi Juszek. W Grzybowski Młynie uczestnicy wycieczki zapoznali się z historią tego miejsca przy tablicy upamiętniającej zamordowanie przez hitlerowców, 10 listopada 1939 roku, powstańca Wielkopolskiego, ówczesnego dzierżawcę młyna, chorążego Michała Gruby. Przy przepławce dla ryb uczestnicy zapoznali się z ochroną troci i raka szlachetnego na obszarze Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego. W Lizakach uczestnicy mogli zwiedzić kościół zbudowany w 1755 r., którego fundatorem budowy był Antoni Przebendowski, chorąży pomorski i generał lejtnant wojsk polskich. Kościół w Lizakach jest jak gdyby częścią kościoła w Tyłowie.. Ostatnim punktem wycieczki była miejscowość Juszek, które dzięki swojej zabudowie z XIX i początku XX wieku, jak również zachowanemu oryginalnemu porządkowi ruralistycznemu, uzyskały status zabytku architektonicznego. W wycieczce uczestniczyło 22 uczniów i nauczycieli ze szkoły w Wąglikowicach.

2.1.5 Warsztaty jednodniowe dla laureatów konkursu Ekoinstrukcja

Konkurs organizowany przez Caritas w Archidiecezji Gdańskiej ze wsparciem WFOŚ w Gdańsku - Konkurs polegał na stworzeniu najciekawszego spotu reklamowego, którego treść zawierać będzie instrukcję: „Jak poprawnie segregować śmieci”. Wyróżnione 3 szkoły (77 uczestników) przyjechały w ramach nagrody na wycieczkę jednodniową, gdzie uczestniczyły w zajęciach terenowych z przyrodnikiem, zwycięska klasa przyjechała na turnus pięciodniowy.

2.1.6 Pozostałe warsztaty jednodniowe w ramach wsparcia projektów szkół

Były organizowane w ramach wsparcia merytorycznego tematycznych akcji edukacyjnych organizowanych wewnątrz w szkołach powiatu kościerskiego (372 uczestników).

2.2 Festyny i pikniki edukacyjne

2.2.1 Wiosenne Warsztaty Przyrodnicze. „Wiosenny las kwieciami woła nas”

Tym radosnym hasłem, uczniowie z dziesięciu szkół powiatu kościerskiego otwarli Wiosenne Warsztaty Przyrodnicze 2018, organizowane przez Wdzydzki Park Krajobrazowy i Zieloną Szkołę w Schodnie. Wiosna, to czas miliona cudów w przyrodzie, jednym z nich jest zjawisko aspektu

wiosennego występującego w lasach liściastych - botanicznej gratki, kiedy to runo leśne przybiera najpiękniejszą w roku szatę – kwiecistą, subtelną i kolorową. To prawdziwy spektakl, w którym główną rolę grają delikatne kolorowe kwiaty. Warsztaty rozpoczęły się pogadanką Sebastiana Nowakowskiego z PK Mierzeja Wiślana, który przybliżył niezwykle mechanizmy, w jakie wyposażone są geofity, umożliwiające kwiatom kwitnąć, kiedy wokół wszystko „śpi”. Na warsztatach terenowych uczniowie rozpoznawali podstawowe gatunki wiosenne, dodatkowym zadaniem było znalezienie rannika zimowego, który ukrywał literkę do hasła, ale miejsce literki we wspólnie tworzonemu wyrażeniu uczniowie musieli odgadnąć sami – po otwarciu kwiatu trzeba było znaleźć na płatkach rannika taki gatunek, który rośnie wyłącznie dziko i znaleźć jego miejsce na lince. Dalsza część warsztatów, to kwiatowe stoiska edukacyjne:

I) Stoisko „Zasiej wiosnę”, na którym można zasiać nasionka leśnych kwiatów, a następnie po wytworzeniu flanc zasadzić je w ogrodzie.

II) Stoisko „Pamiętka z wiosennego lasu” - gdzie na drewnie robiło się kalkomanię naszych wiosennych kwiatów i w ten sposób można było nauczyć się budowy poszczególnych gatunków

III) Stoisko „Czy w WPK rosną storczyki” – samodzielne wykonanie magnesu na lodówkę przypomni młodym przyrodnikom, które gatunki storczyków rosną w WPK i że nie wolno zrywać tych roślin pod ochroną

IV) Stoisko „W ziemi życie” – uczniowie odkrywali poprzez doświadczenia, jakie znaczenie ma wytwarzanie substancji zapasowych u roślin na przetrwanie zimy, również człowieka, a także wpływ sypania soli w ziemię na rozwój drzew i korzeni innych roślin.

V) Gra edukacyjna „Kwiaty z wiosennego lasu” –uczestnik gry wędruje od kwiatu do kwiatu, wysłuchują ich opowieści i odpowiada na pytania. Poprawne odpowiedzi prowadziły do kolejnych kwiatów, a niepoprawne kierowały na „pułdła” i trzeba było powrócić do pytania. W tej grze nikt nie przegrywał, a zyskiwał kwiatowe ciekawostki!

W organizacji wiosennych warsztatów przyrodniczych partnerami były: PK Mierzeja Wiślana, Kaszubski PK, Ośrodek Edukacji Ekologicznej w Szymbarku, Nadleśnictwo Lipusz i Nadleśnictwo Kościerzyna. W warsztatach wzięło udział 380 uczestników.

2.2.2 Piknik edukacyjny „Czas na grzyby!”

Tegoroczne warsztaty grzybowe, przygotowane przez Wdzydzki PK i Zieloną Szkołę, wsparli przyrodnicy i leśnicy z całego Pomorza. Wraz z nami młodzież edukowali pracownicy z PK Dolina Słupi, Kaszubskiego PK, Trójmiejskiego PK, OEE w Szymbarku, CIEE w Gdańsku oraz z Nadleśnictw Lipusz i Kościerzyna, którzy zorganizowali interesujące warsztaty terenowe, a po powrocie „ożywili” nasze stoiska edukacyjne, za co serdecznie dziękujemy!

Uczestnicy warsztatów, dotarli do Schodna aż z 11 szkół z terenu województwa pomorskiego, gdzie wysłuchali krótkich prelekcji o grzybach leśnych. O tym, jakie zasady należy przestrzegać podczas grzybobrania, aby nie zaszkodzić przyrodzie i sobie, opowiedziała Grażyna Sadowska z Wdzydzkiego PK, a życie bohaterów naszego Pikniku – porostów, przybliżyła nam dr Agnieszka Kowalewska – lichenolog, pracownik Trójmiejskiego PK. Po solidnej dawce wiedzy młodzież wyruszyła w las, gdzie oprócz rozpoznawania grzybów jadalnych i trujących, poznawała znaczenie porostów w piaszczystych borach. Uczestnicy warsztatów przeprowadzili monitoring porostów na swojej trasie, korzystając ze skali, klucza i karty porostowej. Poznali rolę porostów, jako narzędzi w ocenie naturalności zbiorowisk leśnych, a także stanu czystości powietrza. Po powrocie uczestnicy mogli skorzystać ze stoisk:

„Grzyby na niby” i wykonać owocnik wybranego gatunku grzyba w masie solnej i zapamiętać cechy budowy.

„Grzyby pod lupą” - gdzie pod mikroskopami i binokularami czekały zarodniki grzybów, pleśnie, przekroje porostów, pączkujące drożdże czy grzybnia pieczarki.

„Grzybowe łamigłówek” i gry sportowo – edukacyjne: „Cała prawda o grzybach” „M jak mikoryza, czyli leśne miłości drzew i grzybów” – uczestnicy mogli się zmierzyć w łamigłówkach i grach, w których zdobywali wiedzę o grzybach.

„Gra edukacyjna – idziemy na grzyby!”- Wymagała rozpoznawania gatunków jadalnych od niejadalnych na trasie. Była bardzo podchwytliwa i ułożenie hasła nieraz wymagało kilku podejść.

„Wystawa grzybów” – Zebranie ponad 50 gatunków grzybów przez specjalistów umożliwiało uczestnikom zrozumieć bogactwo świata grzybów, zrozumieć różnice w najbardziej podobnych gatunkach grzybów jadalnych i trujących.

2.3 Konkursy edukacyjne

2.3.1. Konkurs plastyczny nt. „Wiosenny las kwieciami woła nas dla klas I-III – uczniowie mieli za zadanie namalować aspekt wiosenny lasu. Konkurs zachęcał do wycieczki do lasu i podziwiania niezwykłych zjawisk przyrodniczych zachodzących wiosną. W konkursie wzięło udział 21 uczestników.

2.3.2 Konkurs edukacyjny „Model leśnego kwiatu” dla klas IV-VIII. Udział w konkursie wymagał znajomości budowy lokalnych geofitów , a w szczególności chronionych gatunków wiosennych roślin. W konkursie wzięło udział 71 uczestników.

2.3.3 Konkurs fotograficzny „Rzadkie i chronione geofity WPK” dla gimnazjalistów i nauczycieli – wymagał poznania roślin rzadkich i pod ochroną znajdujących się w jego okolicy, a następnie znalezienia jego stanowiska w terenie. W konkursie wzięło udział 24 gimnazjalistów i nauczycieli.

2.3.4. Jednym z elementów pikniku „Czas na grzyby!” był konkurs plastyczny, którego wynikiem było dodatkowe stoisko z pracami uczniów. Wykonawcy 93 modeli plech porostów przekonali się jak misterne i piękne formy tworzą porosty i że są prawdziwymi „klejnotami borów”. W ogłoszonym konkursie pn. „Model wybranego porostu na terenie WPK” wzięło udział 93 uczestników.

2.4 Stoiska edukacyjne, organizowane z Wdzydzkim Parku Krajobrazowym w ramach współpracy z lokalnymi instytucjami

2.4.1 X Piknik „Bioróżnorodność – Poznaj by zachować”. Tegoroczne hasło brzmiało „Cudze chwalicie, swego nie znacie” – dotyczyła przyrody rodzimej. Nasze stoisko , które prezentowaliśmy podczas dwóch dni pikniku było poświęcone bobrowi europejskiemu. Zwiedzający mogli podziwiać zdjęcia kilkumetrowych żeremi z terenu WPK. Wziąć udział w aqua – quizie o organizmach podwodnych i wziąć udział w grze „bobrym tropem” który prowadził do bobra z nagrodami.

2.4.2 Jarmark „Czym chata bogata” - Dary natury, bogactwo kultury”, w czasie którego promowano Rezerwat Biosfery Bory Tucholskie. Przygotowano stoisko edukacyjno-promocyjne, gdzie przybliżano uczestnikom środowisko wodne, w tym rzadkie organizmy ginące – rak szlachetny, troć jeziorowa. Można było również zasięgnąć informacji o atrakcjach turystycznych regionu i

sposobie spędzania wolnego czasu, w zgodzie z naturą. Organizatorzy wydarzenia zadbali o część konkursową, która polegała na zdobyciu odpowiedniej ilości pieczętek na Zielonej Karcie Zadań. Aby uzyskać taką pod namiotem Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego uczestnicy musieli wykazać się wiedzą przyrodniczą.

- 2.4.3 „Dzień raka szlachetnego” odbył się we Wdzydzach jako jeden z punktów programu na „Święcie sielawy” organizowanego przez Gminę Kościerzyna. Dla uczestników przygotowano informacje o raku szlachetnym, jako symbolu ginącej przyrody i tradycji Kaszub Południowych. Nad jeziorem wdzydzkim pracownicy WPK i ZSZ edukowali o gatunkach rodzimych jezior i uczyli jak odróżniać gatunki inwazyjne. Jak człowiek może wesprzeć ochronę raka szlachetnego. Wiedzę zdobytą na stoisku o raku szlachetnym można było zweryfikować na organizowanych na scenie konkursach.
- 2.4.4 Dzień Ziemi - Obchody rozpoczął uroczysty "Marsz Ziemi" ulicami miasta, a finał pod Urzędem Miasta, gdzie na uczniów szkół kościerskich czekało kilkanaście stoisk edukacyjnych. Imprezę uatrakcyjniały liczne występy dzieci i młodzieży o tematyce ekologicznej oraz możliwość badania wody i powietrza, a także „stoiskowe” konkursy ekologiczne, plastyczne i zręcznościowe. Hasłem przewodnim była walka z zanieczyszczeniem powietrza i odpadami plastikowymi.

W ramach całej działalności edukacyjnej Zielonej Szkoły w 2018 roku przeprowadzono ponad 250 warsztatów nieodpłatnie prowadzonych przez pracowników szkoły, Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego, oraz Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych, a także 235 odpłatnych warsztatów z edukacji ekologicznej prowadzonych przez następujących instruktorów:

Prowadzący		Tematyka warsztatów	Liczba warsztatów
Mgr Agnieszka Przesmycka	Członek PTOP „Salamandra” pracownik RDOŚ w Gdańsku	„Już lubimy nietoperze” „Wycieczka w epokę lodowcową”	26
Mgr inż. Krzysztof Jarzyński	Leśniczy w l. Płocice	„Las- cudowny ekosystem”	15
Mgr Adam Michalak	Zootechnik, członek OTOP, przewodnik turystyczny	„Ptaki – Fenomen świata zwierząt” „Środowisko przyrodnicze i topograficzne na obszarze WPK”	19
Mgr Małgorzata Piotrowicz	Entomolog, właścicielka firmy zajmującej się edukacją ekologiczną	„Owady najliczniejsze na świecie” „Owady, pajęczaki i dżdżownice- poznajemy sprzymierzeńców pięknych ogrodów”	38
Mgr Tomasz Narczyński	Biolog, Farmaceuta, członek PTOP Salamandra	„Płazy i gady Polski” „Nietoperze – nocni łowcy”	21
Mgr Artur Sikorski	Kartograf, geograf	„Jak czytać mapę i nie zgubić się w terenie?” „Bushcraft, czyli świadome bytowanie w dziczy”	31
Mgr Anna Peichert	Geograf, pracownik Centrum Edukacji Ekologicznej w Tczewie	„Skarby polskiej przyrody – obszary chronione w Polsce” „Bioróżnorodność – najlepsza forma ochrony przyrody” „Wycieczka w epokę lodowcową”	19
Maciej Tomys	Wykwalifikowany sokolnik, właściciel firmy sokolniczej o profilu edukacyjnym	„Drapieżcy wśród ptaków”	9
Dr Małgorzata Łukaszewicz – Gniotyńska	Hydrobiolog, nauczyciel w liceum i gimnazjum	„Woda źródłem życia” „Szlachetne raki – współczesne nieboraki”	31
Aleksandra Jarzyńska	Studentka leśnictwa	„Dzikie zioła w kuchni i kosmetyce” „Wilcza wataha – społeczność doskonała” „Dlaczego giną pszczoły? Czy to tylko zmartwienie pszczelarza?”	16
Katarzyna Galecka	Doktor chemii, praktyki w Stanach zjednoczonych nad modyfikowaną żywnością, dietetyk	„Wiem co jem – moja żywność bliżej natury”	4

Izolda Wysiecka	Doktorantka historii, sołtys zabytkowej wsi Juszki, autorka książek o lokalnej historii i kulturze okolic jezior wdzydzkich	„Wieś kaszubska – gdzie historia i kultura tworzą krajobraz”	1
Romana Szlagowska	Mgr chemii, nauczyciel chemii	„Chemia w przyrodzie”	2
Grzegorz Czerw	Inżynier leśnictwa, sokolnik	„Krajowe ptaki szponiaste”	3

Pozostałe zajęcia podczas pobytu uczniów realizowane były przez pracowników Zielonej Szkoły w Schodnie i Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego:

- Warsztaty tematyczne z edukacji ekologicznej na temat wartości przyrodniczych obszaru Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego, specjalistyczne warsztaty z edukacji przyrodniczej.
- Piesze i rowerowe wędrowki ścieżkami edukacyjnymi w WPK.
- Spotkania organizacyjne, konkursy, quizy, gry i zabawy edukacyjne, pogadanki i panele dyskusyjne na temat różnych zagadnień przyrodniczych.
- Przeprowadzanie „podsumowań dnia” – ewaluacja wiadomości zdobytych podczas warsztatów z edukacji ekologicznej.
- Zajęcia o tematyce regionalnej „Od ziarenka do bochenka”, po których odbywa się wypiek bułek w piecu chlebowym, znajdującym się w ogrodzie Zielonej Szkoły.
- Pomoc w organizacji wycieczek grup do cennych kulturowo miejsc regionu kaszubskiego.

Pracownicy Zielonej Szkoły w ciągu roku podnosili kwalifikacje i uaktualniali wiedzę poprzez udział w 5 wydarzeniach :

- Szkolenie medyczo – survivalowe nt. bezpiecznej i efektywnej pracy z grupą w terenie,
- Szkolenie siedliskowe - na temat roślinności ginącej i sposobach jej ochrony
- Szkolenie edukatorów na temat „Edukacja ekologiczna z użyciem mediów,
- Konferencja „Edukacja ekologiczna na obszarach przyrodniczo cennych”
- Konferencja naukowa „Blisko przyrody” na temat roli, i organizacji leśnych przedszkoli oraz edukacji outdoorowej i alternatywnej w nauczaniu o przyrodzie

II ROZBUDOWA BAZY EDUKACYJNEJ I ZAPLECZA NOCLEGOWEGO

Kapitałny remont łazienki dla osób niepełnosprawnych był niezbędny do dalszego jej użytkowania. Wieloletnie korzystanie z łazienki doprowadziło do zniszczeń i nie spełniała ona norm sanitarno – epidemiologicznych, co uwzględniano w uwagach podczas kontroli sanitarnych. Aby móc bezpiecznie udostępniać łazienkę niezbędne było przeprowadzenie następujących prac: rozebranie armatury, ścianek, wykładzin ścian i warstw posadzki, wykonanie nowej armatury sanitarnej, elektrycznej, ciepła, warstw posadzki, ułożenie płytek na ścianach i montaż armatury i ścian HPL. Obecna łazienka spełnia normy sanitarne i jest dostosowana dla osób niepełnosprawnych.

III EFEKT EKOLOGICZNY:

Celem działań proekologicznych, zrealizowanych przez Zieloną Szkołę w Schodnie było upowszechnienie wartości przyrodniczych, kulturowych, historycznych i krajobrazowych obszaru województwa pomorskiego, ze szczególnym uwzględnieniem Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego. Łączna liczba odbiorców edukacyjnych działań Zielonej Szkoły wyniosła **5332** uczestników. Wszystkie

przedsięwzięcia zorganizowano w ramach ok. 235 zajęć odpłatnych prowadzonych przez specjalistów oraz ok. 250 zajęć prowadzonych przez pracowników Zielonej Szkoły w Schodnie.

Podstawą działalności Zielonej Szkoły były turnusy pięciodniowe, które ze względu na długość przebywania uczestnika w otoczeniu natury, stanowią najtrwalszy i najbardziej atrakcyjny sposób przyswajania wiedzy o przyrodzie. Dzięki aktywizującej, doświadczalnej formie prowadzonych warsztatów, pobudzano ciekawość odbiorców otaczającymi zjawiskami przyrodniczymi i wzbudzano szacunek dla różnorodności biologicznej i kulturowej. Swobodny kontakt z naturą pozwolił na zrozumienie i zaakceptowanie praw, jakie rządzą przyrodą. Kilkuniedniowy pobyt na obszarze chronionym, doświadczanie zjawisk przyrody, pozwoliły uzmysłowić uczestnikom, jak złożony jest mechanizm ochrony różnorodności przyrody i jak łatwo zaburzyć jego równowagę. Szczególny nacisk kładziono na zagrożone i rzadkie gatunki. Uczestnictwo w warsztatach z edukacji ekologicznej ze specjalistami wpłynęło na nabycie różnych umiejętności, takich jak: specjalistyczne pomiary środowiskowe, formułowanie wniosków, stawianie hipotez badawczych, umiejętność posługiwania się sprzętem do obserwacji przyrodniczych. Podczas pobytów zwracano też uwagę na cenne wartości regionu kaszubskiego i potrzebę ich ochrony. Grupy korzystały też z możliwości zwiedzania sąsiadującego z Zieloną Szkołą Kaszubskiego Parku Etnograficznego, co pozwalało uczestnikom „wtopić” się w historię regionu.

Zajęcia i akcje jednodniowe, których tematyka jest corocznie aktualizowana i dostosowywana do potrzeb środowiska oraz aktualnie prowadzonych działań ochronnych we Wdzydzkim PK, skierowane zostały do młodszych i starszych mieszkańców Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego. Pozwoliły uaktywnić uczniów Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego oraz odkryć nowe zainteresowania i zamiłowania do rodzimej przyrody i ochrony jej bioróżnorodności. Uczestnicy byli mieszkańcami zrozumienie realizacji planu ochrony oraz dają perspektywy przyszłościowe - dzięki zrozumieniu potrzeby długoterminowej ochrony cennych wartości przyrodniczych regionu. W okresie zimowym uczniowie brali udział w zajęciach o zimowej przyrodzie, przez co poznali szereg zagrożeń dla roślin i zwierząt ze strony człowieka, jakie mogą pojawić się zimą oraz możliwości niesienia ewentualnej pomocy zwierzętom w tym czasie. Wiosną tematem przewodnim były płazy i gady – najbardziej zagrożona grupa zwierząt – efektem bliskiego spotkania ze zwierzętami stał się opiekuńczy stosunek najmłodszych uczniów do tej grupy zwierząt i zrozumienie potrzeby ochrony naturalności obszarów nieleśnych. Starsze grupy uczestnicząc w warsztatach na temat siedlisk podmokłych rozumiały znaczenie niedostępnych obszarów w ochronie bioróżnorodności. Na własne oczy mogły dostrzec, że najlepszą ochroną ginących gatunków jest ochrona dzikich siedlisk.

Wiosenne Warsztaty Przyrodnicze miały na celu uwrażliwienie dziecka na piękno wiosennej flory, żeby pamiętało aby nie zrywać dzikich kwiatów i żeby wiedziało dlaczego zagrożeniem dla gatunku może być wykopywanie kwiatów do ogrodu. Warsztaty miały także zwrócić uwagę, jakie znaczenie ma występowanie starych naturalnych drzewostanów w ochronie bioróżnorodności runa leśnego. Podczas festynu „Czas na grzyby” uczniowie poznawali tajemnicze i fascynujące życie grzybów, poznawali rolę różnorodności gatunkowej grzybów w borach, ale głównym celem warsztatów było zwrócenie uwagi na ważny element borów. Poznali rolę porostów, jako narzędzi w ocenie nie tylko stanu czystości powietrza, ale także wskaźnika naturalnych starych drzewostanów.

Konkursy edukacyjne, które w tym roku zorganizowane były w formie artystycznej są ważnym narzędziem w edukacji, ponieważ podczas tworzenia prac uczestnik wkłada w pracę nie tylko wiedzę, której musi sam poszukać i ją przyswoić, ale także odnieść się emocjonalnie do przedstawionego tematu. Tematy były najczęściej skonstruowane w formie problematycznej i uczeń mógł swoją pracą „zamanifestować” własne zdanie rówieśnikom. Taka forma edukacji wpływa na nie tylko na trwałość zdobytej wiedzy, ale także na ukształtowanie trwałej postawy wobec konkretnego tematu.

Stoiska edukacyjne zorganizowane w różnych częściach województwa dla szerokiej liczby odbiorców, były atrakcyjne ze względu na swobodny dostęp do wiedzy o Wdzydzkim Parku Krajobrazowym, a estetyczne ekspozycje, gry i łamigłówki zachęcały do zabawy i w wesołym nastroju zdobywania wiedzy.

W ramach dofinansowania działalności Zielonej Szkoły w Schodnie w 2018 roku **ponad 5332 osoby uczestniczyły w następujących działaniach proekologicznych:**

1. **Zorganizowano 65 turnusów kilkudniowych, łącznie 1662 uczestników**
2. **Zorganizowano warsztaty jednodniowe** w ramach wsparcia szkolnych projektów i własnych akcji edukacyjnych Zielonej Szkoły – tematycznych cykli warsztatów jednodniowych. W warsztatach jednodniowych uczestniczyło **1232 uczestników**.
3. Zorganizowano 2 imprezy edukacyjne, przy współpracy z Wdzydzkim Parkiem Krajobrazowym: „**Wiosenne Warsztaty Przyrodnicze**” pod hasłem „Wiosenny las kwieciami woła nas”, w której uczestniczyło **380 uczestników** oraz piknik plenerowy „**Czas na grzyby!**” Pod hasłem „Porosty – klejnoty Borów” dla **357 uczestników**.
4. Przeprowadzono **4 konkursy o tematyce przyrodniczej**, ilość uczestników, która wzięła udział w konkursach: **209 uczestników**.
5. Wraz z Wdzydzkim Parkiem Krajobrazowym aktywnie uczestniczono w lokalnych wydarzeniach proekologicznych **przygotowując i promując przyrodę na stoiskach edukacyjnych** podczas 4 pikników i jarmarków organizowanych na Pomorzu